

Normandian maihinnousu

Aslak Saviranta 23.9.2014

1. Taustaa

Yhdysvaltain presidentti Franklin D. Roosevelt ja Britannian pääministeri Winston Churchill olivat luvanneet Josif Stalinille, että amerikkalaiset ja britit avaavat ”toisen rintaman” Eurooppaan helpottaakseen Neuvostoliiton sotaponnisteluja. Lupaus annettiin alun perin vuonna 1942 ja toistettiin 1943. Maihinnousun valmistelut aloitettiin jo vuoden 1943 loppupuolella. Sotateollisuus valjastettiin tuottamaan aseita, aluksia, lentokoneita ja ajoneuvoja maihinnousun tarpeisiin. Samanaikaisesti aloitettiin joukkojen koulutus Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Britanniassa.

Maihinnousurannan valinnassa oli useita vaihtoehtoja. Ilmeisin paikka oli Pas-de-Calais alueella, johon oli lyhyin matka Doverin salmen yli Englannista, mutta sitä pitivät myös saksalaiset ilmeisimpänä maihinnousualueena ja linnoittivat sen vahvasti.

Liittoutuneilla oli eri käsitykset maihinnousurannan valinnasta. Britit olisivat valinneet paikan sivustoilta heikoimmin linnoitetuilta alueilta, kun taas yhdysvaltalaiset halusivat hyökätä suoraan saksalaisia joukkoja vastaan ja päästä lyömään ne. Päätöstä nopeutti Neuvostoliiton joukkojen menestys itärintamalla. Varsinkin Churchill arvioi neuvostoliittolaisten pääsevän Atlantin rantaan, ellei pian avattaisi toista rintamaa.

2. Maihinnousun edellytykset

Maihinnousun onnistumisen edellytyksenä oli

- liittoutuneiden ehdoton ilmaherruus,
- maihin nousevilla noin 3-5 -kertainen miesylivoima kohdealueella,
- maihinnousupaikan salaaminen mahdollisimman pitkään vastatoimien vuoksi,
- sopiva aika: oikea vuorovesi, täysikuu sekä säätila. Maihinnousulle otollinen ikkuna oli avoimena vain muutaman päivän kuukaudessa,
- alueella avoimia satamia jatko- ja huoltokuljetuksia varten
- yhteistoiminta eri osapuolten välillä.

3. Operaatio Overlord

Maihinnousun valmistelu sai peitenimeksi Overlord.

Operaatio Overlordin johtoon ylipäälliköksi valittiin yhdysvaltalainen kenraali Dwight Eisenhower ja maihinnousujoukkojen komentajaksi El Alameinin taistelussa Afrikassa kunnostautunut kenraali Bernard Montgomery. Hän komensi armeijaryhmää jossa oli kaksi armeijaa Yhdysvaltain ja Britannian sotilaita, yhteensä lähes 200 000. Mukana oli lähes 30 000 taistelu- ja kuljetuskonetta ja noin 5000 alusta. Eteläinen Englanti, Lounais-Cornwall muuttui jättimäiseksi sotilasleiriksi.

Maihinnousun paikaksi valittiin Normandian rantakaistale, jonka leveys on noin 80 km. Alueella ei ollut ainoatakaan sotatoimeen riittävän suurta satamaa. D-Day:ksi (H-hetkeksi) määrättiin 5.6.1944, mutta myrskyinen sää siirsi aloituksen seuraavaksi päiväksi 6.6.1944.

4. D-Day

Ilmahyökkäykset alkoivat Saksaan kesäkuun viidentenä päivänä ja liittoutuneet jatkoivat niitä aina kuudennen päivän aamuun asti. Lentosuorituksia oli noin 25 000. Saksalaiset olivat kuitenkin varautuneet ilmahyökkäysten varalle ja he saivat suurimman osan ilmaiskusta torjuttua.

Jalkaväen maihinnousun aloittivat viisi panssarivoimin vahvennettua jalkaväki- ja kolme maahanlaskudivisioonaa. Sitä tuki 700 sotalaivaa tykistötulellaan. Saksalaisia oli puolustamassa tätä hyökkäystä vastaan vain noin 5-7 divisioonaa.

Yhdysvallat hyökkäsi kahteen kohtaan Saksan rantaviivaa, **Utah- ja Omaha-rannoille**. Utah oli saatava valloitetuksi niin nopeasti kuin vain mahdollista, koska se oli tärkeä kohde.

Utah Beachillä tappiot olivat 23000 maihinnousseesta 197, vähäisimmät kaikista rannoista. Myös nämä joukot etenivät kohti sisämaata ja onnistuivat saamaan kontaktin laskuvarjodivisioonien osiin.

Omaha oli Saksan raskaimmin puolustettu kohde ja se oli vaikea valloittaa korkeuserojen vuoksi.

Omaha Beach

Omaha Beachillä Yhdysvaltain 1. jalkaväkidivisioona koki kovimman koitoksen koko maihinnousussa. Suurin osa uivista Sherman-tankeista menetettiin ennen rantaan pääsemistä. Vastassa oleva Saksan 352. divisioona oli puolustajien parhaiten koulutettu divisioona. Kyseinen divisioona oli ollut edellisenä yönä harjoittelemassa maihinnousun torjuntaa. Divisioona menetti uusimpien tutkimusten mukaan noin 4300–6000 sotilasta. Massiivinen betoninen, kallion päällä sijainnut tykkiasema Pointe du Hocissa oli amerikkalaisen toisen Ranger-pataljoonan kohde. Heidän tehtävänsä oli kiivetä noin 30 metriä korkeita kallioita ylös vihollisen tulituksessa ja sitten hyökätä ja tuhota tykit, jotka olisivat voineet pommittaa Omaha- ja Utah-maihinnousualueita. Joukot pääsivät asemaan ja tykit, jotka oli siirretty todennäköisesti edeltävän pommituksen takia lähistölle suojaan, löydettiin ja tuhottiin. Ranger-joukkojen menetykset olivat raskaat, 225 miehestä kaatui 135.

Englannillakin oli kaksi hyökkäyskohdetta Gold- ja Sword-rannat.

Gold Beach

Goldilla tappiot olivat 400 miestä. Osasyynä oli se että uivien Sherman-amfibiopanssareiden saapuminen viivästy. Saksalaiset olivat linnoittaneet vahvasti rannalla olevan kylän ja tappioita kärsittiin siitä huolimatta, että laivasto tuhosi osan asemista sulkutulellaan. 50. divisioona kuitenkin voitti vaikeutensa ja eteni Bayeux'n-Caenin tielle päivän loppuun mennessä. Päivän päättyessä lähes 25 000 sotilasta oli noussut tällä rannikkokaistaleella maihin.

Sword Beach

Laivasto valmisteli hyökkäystä tykistötulella 30 minuutin ajan klo 6.45–7.15. Tulivalmistelun jälkeen hyökkäysjoukot rantautuivat Sword Beachille noin klo 7.20. Neljästäkymmenestä (40) amfibiopanssariajoneuvosta 28 pääsi rannalle ja ne jatkoivat annettua tehtävää. Operaation miestappiot olivat 630 henkeä. Ranskan kommandojoukot jatkoivat matkaa kohti Ouisterhamin kaupunkia ja brittijoukot saivat kosketuksen 6. divisioonan maahanlaskujoukkoihin. Ne kuitenkin epäonnistuivat odotetussa etenemisessä ja olivat edenneet päivän loppuun mennessä noin 8 kilometriä. Asetettu tavoite Caen jäi kuitenkin edelleen saksalaisten käsiin.

Juno Beach

Kanadalaiset nousivat maihin aikataulustaan jäljessä ja saivat siksi kärsiä nousuvedestä ja rannan miinoista. Tämän vuoksi menetettiin suurin osa ensimmäisen aallon kalustosta ja miestappiot olivat noin 50 %. Coursellesissa käytiin kiivaita katutaisteluita sillanpäätä lähestyvää 12. SS-panssaridivisioonaa vastaan.

Junolla maihinnousseet kanadalaiset joukot joutuivat kohtaamaan vahvat saksalaiset joukot. Saksalaisilla oli 11 raskasta 155 mm tykkipatteria, yhdeksän keskiraskasta 75 mm tykkipatteria, sekä konekivääripesäkkeitä, bunkkereita ja muita betonivarustuksia sekä kaksi kertaa Omaha Beachin merivallin korkuinen este.

Esteistä huolimatta kanadalaiset olivat edenneet rannalta ja aloittivat etenemisen sisämaahan. Ainoa liittoutuneiden yksikkö, joka saavutti 6. päivän tavoitteensa ylittäessään Caen—Beyeux - moottoritien 15 km sisämaassa, olivat 1. husaarit 6. kanadalaisesta panssarirykmentistä. Tämä johtui osittain siitä, että kanadalaisilla oli suurin kostonhalu, sillä he halusivat kostaa saksalaisille menetyksiään Dieppessä ja muilla sotinäyttämöillä.

D-Dayn loppuun mennessä 14 000 kanadalaista oli onnistuneesti rantautunut ja 3. kanadalainen divisioona oli tunkeutunut syvemmälle Ranskaan kuin mikään muu liittoutuneiden joukko, kohdaten Omahaa lukuun ottamatta kovinta vastarintaa. Ensimmäinen saksalaisten vastahyökkäys maihinnousua kohti kohdistui Sword ja Juno Beachien väliin ja kanadalaiset sinnittelivät useiden 12. SS-panssaridivisioonan rankkojen vastahyökkäysten armoilla 7. ja 8. kesäkuuta. Junon kokonaistappiot olivat 875 miestä.

Normandian rannoille rantautui Englannin ja Kanadan joukkoja yhteensä 75 200 ja Yhdysvaltojen 57 500.

Maihinnousurannan jako on **liitteenä**.

5. Mulberryn satamat

Maihinnousun onnistumisen edellytyksenä oli rakentaa alueelle satamakapasiteettia. Jo operaation suunnittelun alkuvaiheessa aloitettiin suunnittelu keinotekoisien satamien rakentamiseksi Normandian rannikolle. Laiturielementtejä alettiin rakentaa monilla Britannian telakoilla. Toiminnan koodinimi oli Mulberry. Operaatio salattiin niin tehokkaasti, etteivät telakat tienneet rakennelmien käyttötarkoitusta. Ennen maihinnousua elementit hinattiin lähemmäksi, jotta ne olivat valmiina siirrettäväksi alueelle varsinaisten maihinnousujoukkojen jäljessä. 12.6.44 saatiin valmiiksi Mulberry A Omaha-rannalla. Toinen Mulberry B rakennettiin Arromachesiin Gold rannalle.

Noin viikko maihinnousun jälkeen puhkesi kanaalissa pahin kesämyrsky 30 vuoteen ja tuhosi Omahan sataman 16. kesäkuuta. Tämän johdosta myös tarvikkeiden saaminen Normandiaan ja haavoittuneiden siirto kanaalin yli takaisin Englantiin oli pysähdyksissä. Osapuilleen 9000 tonnia materiaalia saatiin rantaan Arromanchesin satamassa elokuun loppuun mennessä, jolloin Antwerpenin ja Cherbourgin satamat olivat jo liittoutuneiden hallussa ja saatiin käyttöön.

Kuva 1 Mulberryn satama ja **kuva 2** myrskyn 16.6. tuhoama satama.

6. Maihinnousun jälkeen

Maihinnousun suunnitelmat olivat tähdänneet Caenin ja Bayeux'n kaupunkien valtaamiseen ensimmäisenä päivänä ja kaikkien sillanpääasemien yhdistämiseen lukuun ottamatta Utahia. Tarkoitus oli työntää rintama 10–16 kilometrin päähän rannoista, mutta käytännössä yksikään näistä tavoitteista ei täyttynyt. Tappiot eivät kuitenkaan muodostuneet niin suuriksi kuin pessimistisissä arvioissa oli odotettu. Esimerkiksi Churchill oli pelännyt 20 000 miehen tappioita, kun ne olivat todellisuudessa 10 000 miestä. Sillanpääat olivat myös kestäneet kaikki saksalaisten vastahyökkäykset.

Seuraavien päivien tavoitteet olivat yhdistää sillanpääasemat, ottaa Caen haltuun ja valloittaa Cherbourgin syväsatama huoltoreitiksi.

Saksalaisten 12. SS-panssaridivisioona hyökkäsi kanadalaisten kimppuun 7. ja 8. kesäkuuta ja aiheutti suuret tappiot, mutta se ei saanut aikaan läpimurtoa liittoutuneiden sillanpääasemaan. Samaan aikaan eri sillanpääasemien joukot liittyivät toisiinsa. Sword yhdistyi 7. kesäkuuta, Omaha 10. kesäkuuta ja Utah 13. kesäkuuta. Liittoutuneet jopa vahvistivat rintamaa nopeammin kuin saksalaiset. Vaikka liittoutuneiden oli tuotava maihin kaikki tarvitsemansa materiaali, niiden ilmaherruus ja Ranskan vastarintaliikkeen rautateille tuottama tuho tekivät saksalaisten joukkojen siirtämisen hitaaksi ja vaaralliseksi.

Alue Utahin ja Omahan takana oli tyypillistä normandiaalaista *bocageksi* kutsuttua maaseutua ja lehtomaastoa – vanhoja penkereitä ja pensasaitoja, jotka olivat jopa kolmen metrin paksuisia. Ne muodostivat tilkkuja, joiden seinämien läpi eivät edes panssarit päässeet. Ne myös kestivät tulitusta ja tarjosivat näkösuojaa. Maasto oli ihanteellista saksalaisille puolustautumiseen. Yhdysvaltalainen jalkaväki etenikin hitaasti ja kärsi suuria tappioita edetessään kohti Cherbourgia.

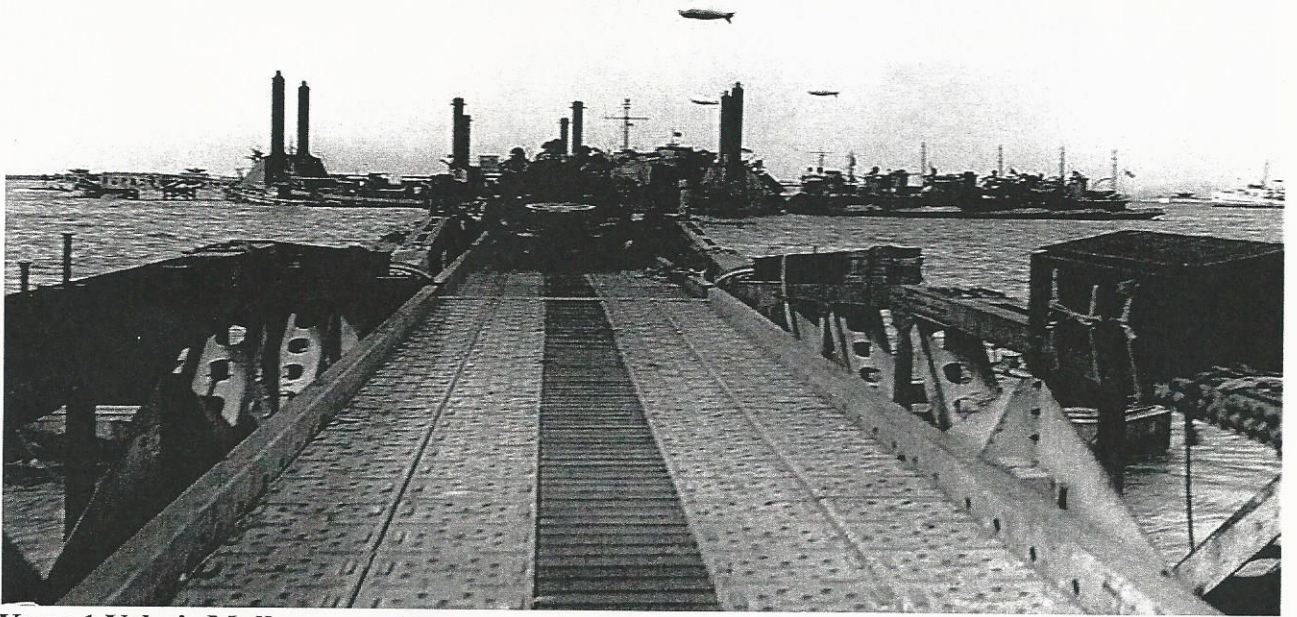
Maahanlaskujoukot kutsuttiin toistuvasti apuun käynnistämään uudestaan saksalaisten vastarinnan pysäyttämää etenemistä. Hitler oletti Cherbourgin kaupungin varuskunnan puolustautuvan loppuun asti ja estävän liittoutuneita saamasta satamaa haltuunsa. Sen sijaan Cherbourgin kaupunki antautui 26. kesäkuuta.

Montgomery uskoi, että Caen olisi taistelun kannalta keskeinen kaupunki ja teki siitä kolmen erillisen hyökkäyksen kohteen 7. kesäkuuta – 1. heinäkuuta, ennen kuin se viimein piiritettiin ja pommitettiin rankasti 7. heinäkuuta. Montgomery aloitti 18.–20. heinäkuuta suurhyökkäyksen Caenin alueella kaikilla kolmella brittien panssaridivisioonalla tavoitteenaan tehdä läpimurto avoimeen maastoon, joka johtaisi Pariisiin. Hyökkäys oli ensin onnistua, mutta pysähtyi sitten saksalaisten improvisoituun vastarintaan, jossa 1. ja 12. panssaridivisioona puolustautui pioneerien toimiessa jalkaväkenä. Brittien panssaritappiot olivat suuret, mutta samalla saksalaisten reservejä sidottiin taisteluun ja amerikkalaisten 24. heinäkuuta käynnistämä hyökkäys onnistui etelässä. Suurin osa saksalaisten vastarinnasta eliminoitiin lopulta 21. elokuuta, kun kanadalaiset ja puolalaiset joukot sulkiivat Chambois'n motin. Pariisin vapautukseen tähdännyt operaatio käynnistettiin muutama päivä tämän jälkeen.

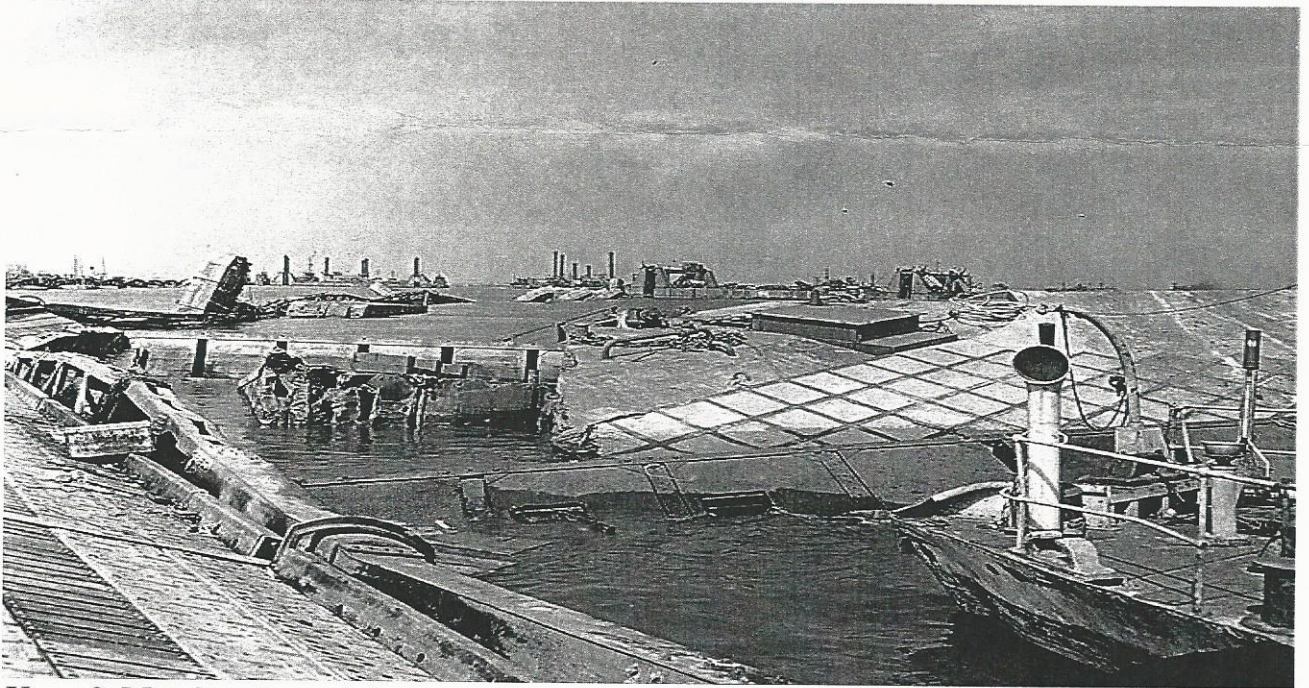
Lähteet:

- Otavan suuri maailmanhistoria
- Antony Hall: Normandian maihinnousu D-Day

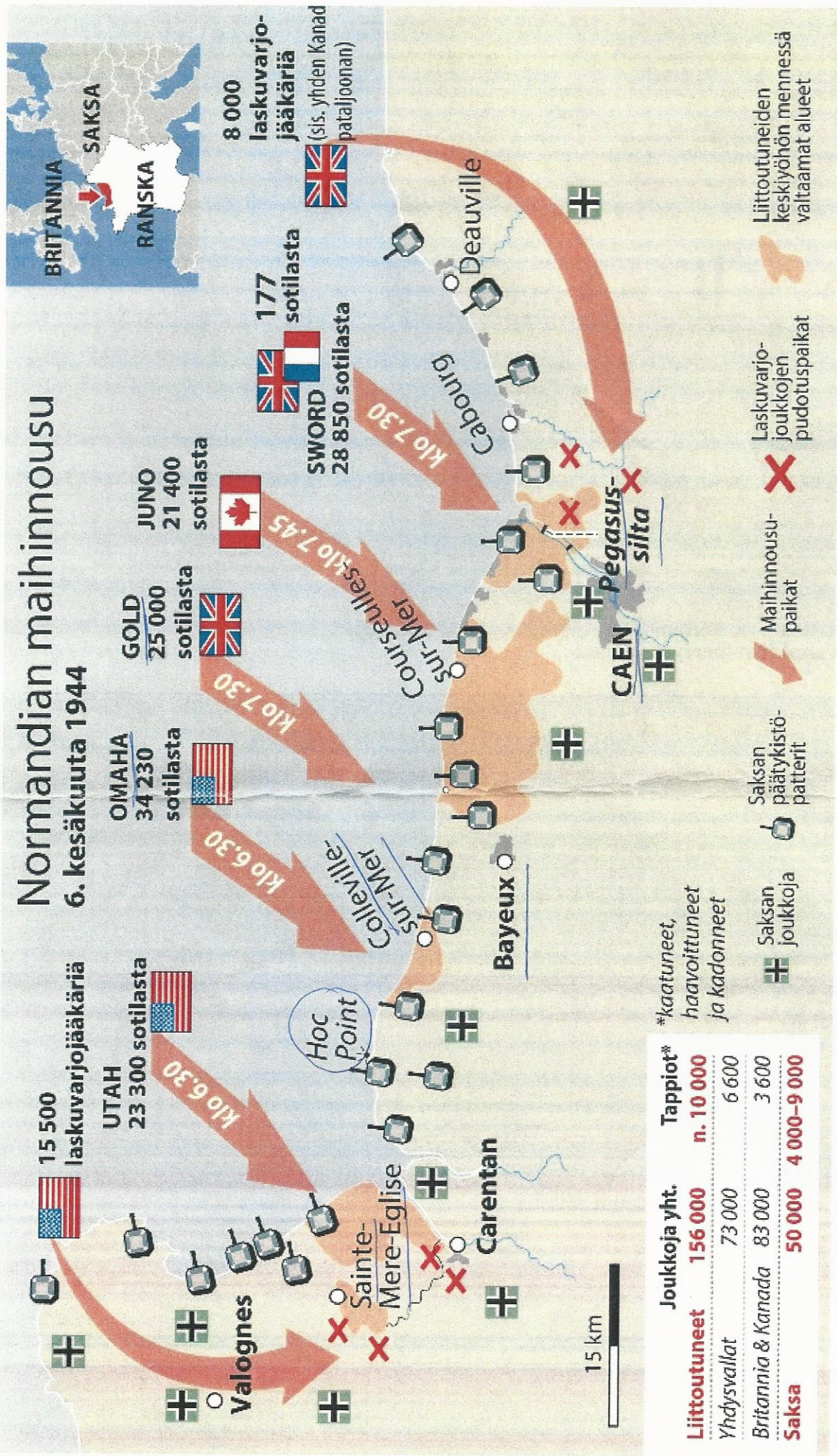
Kuva 1 Valmis Mulberryn satama

Kuva 2. Myrskyssä vaurioitunut satama

Normandian maihinnous 6. kesäkuuta 1944

Joukkoja yht.	Tappiot*
Liittoutuneet 156 000	n. 10 000
Yhdysvallat 73 000	6 600
Britannia & Kanada 83 000	3 600
Saksa 50 000	4 000-9 000

15 km